

Colecția *Gramaticile Paralela 45*

EDITURA PARALELA 45

Redactare: Cristi Dinu
Tehnoredactare: Viorel Mihart
Pregătire de tipar & design copertă: Marius Badea

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
NEAMȚU, G.G.

**Teoria și practica analizei gramaticale : distincții și... distincții : (cu
trei seturi de grile rezolvate și comentate) / G.G. Neamțu. - Ed. a 5-a. -**

Pitești : Paralela 45, 2019

Conține bibliografie

ISBN 978-973-47-2916-6

811.135.1

Copyright © Editura Paralela 45, 2019

Prezenta lucrare folosește denumiri ce constituie mărci înregistrate,
iar conținutul este protejat de legislația privind dreptul de proprietate intelectuală.
www.edituraparalela45.ro

G.G. NEAMȚU

Teoria și practica analizei gramaticale

Distincții și... distincții
(cu trei seturi de grile rezolvate și comentate)

Ediția a V-a

Editura Paralela 45

CUVÂNT-ÎNAINTE

Cartea de față, apărută într-o primă variantă în 1999 la editura clujeană Excelsior, deși într-un tiraj relativ mare pentru o carte de *gramatică* (6000 de exemplare), o carte care nu este totuși „un manual”, s-a epuizat foarte repede și încă în același an (1999). Numeroasele semnale primite pe diferite căi, mai cu seamă în ultimii ani, privind „căutarea” de care se bucură în rândul celor cărora le este destinată – profesori de limba română, studenți filologi, candidați la admiterea în învățământul superior (profil filologic și nefilologic), elevi în clasele terminale (ciclul gimnazial și cel liceal) și alții – ne-au determinat să ne gândim la o reeditare a cărții.

Acești câțiva ani care au trecut de la apariția ei, ani în care a fost frecvent căutată, dar... negăsită, ne-au dovedit că *Teoria și practica analizei gramaticale* și-a atins scopul, acela de a fi *utilă*, fie în totalitate, fie pe anumite segmente ale ei, în funcție de „statutul” cititorului, pregătirii diferitelor examene și verificări, respectiv examene de definitivat și gradul didactic II (profesori de limba și literatura română), examene de titularizare sau de suplinitori în învățământul preuniversitar (profesori de limba și literatura română), examene la disciplina *Limba română contemporană – morfologie și sintaxă*, inclusiv segmente din examenul de licență (studenți filologi), examene de admitere în învățământul superior, filologic sau nefilologic, examene de capacitate și de bacalaureat etc. Adăugând la acestea recenziile / prezentările mai mult decât favorabile, menționarea constantă a titlului ei în cele mai multe bibliografii (generale, de bază, selective), în cărți de gramatică circumscrise acestui perimetru (grile, teste, exerciții, compendii, dicționare etc.), precum și solicitări / disponibilități exprese din partea mai multor edituri, am considerat justificată pregătirea acestei ediții, a doua, pentru publicare, în întâmpinarea și realizarea căreia a venit și propunerea fără echivoc a Editurii Paralela 45.

Față de ediția din 1999, varianta de față prezintă, în cadrul aceleiași structuri de bază (= aceleași „teme”, cu aceleași titluri și în aceeași succesiune), o serie de modificări (mai mari sau mai mici), unele de concepție, altele de redactare și ordonare a expunerii, cu eliminări și adăugiri, toate motivate prin ceea ce s-a adunat în literatura de specialitate din acești ultimi ani, dar și prin regândirea din partea autorului a unor fapte de morfosintaxă. (În baza acestora se justifică atât menținerea aceluiași titlu, cât și considerarea cărții de față nu ca un tiraj nou al celei vechi, ci ca o nouă ediție.)

În acest sens, am reține următoarele:

1. S-au operat modificări mai de substanță privind interpretările lui *cel* și *al*, relaționarea adjectivelor pronominale posesive cu prepoziție și a dativului posesiv cu prepoziție, distincția „caz cu prepoziție / caz prepozițional” (în termenii „regimului”), acceptarea unui atribut numeral și diviziunile acestuia, instituirea

G.G. NEAMȚU

unui atribut „locuțional” (adjectival și adverbial) subordonat prin aderență, referirile la contrageri și reduceri etc.

2. S-au introdus patru teme noi cu caracter strict practic, încercând a fi aplicații ale problemelor teoretice expuse în carte. În speță, după o prezentare a modului de verificare a cunoștințelor de analiză gramaticală în model *grilă* (Tema 107), sunt date trei grile rezolvate și comentate (două din morfosintaxa propoziției (T108 – 20 de poziții, T109 – 35 de poziții) și una din sintaxa frazei (T109 – 25 de poziții)). În „rezolvarea” grilelor, încercăm să parcurgem raționamentele care ar trebui să conducă la variantele corecte de răspuns, eliminându-le, motivat, pe cele greșite. (În grila A, prin analiză gramaticală, independentă de variantele de răspuns din grilă, încercăm să ajungem la varianta corectă, unica posibilă. În grilele B și C se marchează dintâi variantele corecte de răspuns și apoi se argumentează.)

3. În mod firesc, lista bibliografică se îmbogățește cu lucrări neavute în vedere în 1999 sau apărute între timp, în primul rând *Gramatica limbii române* (vol. I *Cuvântul*, vol. II *Enunțul*), Editura Academiei Române, București, 2005 (în carte: GALR I, GALR II).

În legătură cu aceasta din urmă, cartea de față nu adoptă o poziție explicită și argumentată, întrucât, date fiind apariția recentă a tratatului academic și lipsa unor programe școlare și a unor manuale circumscrise concepției teoretice în mare măsură noi din acest tratat, nu poate fi utilizată deocamdată ca material didactic în vederea pregătirii pentru diferite forme de verificare și examene (capacitate, bacalaureat, admitere în învățământul superior). Altfel spus, cel puțin în varianta actuală, GALR (I și II), ca linie teoretică și terminologică, inclusiv metodologică, este o altfel de gramatică decât cea predată în școli. (Nu discutăm aici *cum*, *ce* și *cât* din GALR va putea fi adoptat și adaptat pentru școală. În mod cert se va găsi în anii care vin soluția pentru a trece de la o linie fundamental tradițional(ist)ă la una modernă, în acord cu progresul cercetărilor gramaticale consemnat de tratatul academic și, în cele din urmă, cu finalitatea predării gramaticii în școală.)

De aceea, în corpul lucrării noastre ne-am mulțumit, unde a fost cazul, doar să consemnăm interpretarea și / sau denumirea din GALR, menținându-ne, pentru școală, vechile interpretări și / sau denumiri.

La acest nivel, reținem, cu titlu ilustrativ, doar câteva dintre „noutățile” evidente în analiza gramaticală (în corespondență cu linia teoretică de ansamblu) din GALR:

- reducerea substanțială a inventarului de prepoziții cu dativul și a locuțiunilor prepoziționale cu acuzativul;
- trecerea atributului pronominal datival (exprimat prin dativul posesiv adverbial) la complemente, ca o specie aparte (complement posesiv);
- distincția „circumstanțial / complement”;
- limitarea complementului indirect la realizările dativale (sau construcții echivalente) și, în consecință, trecerea realizărilor prepoziționale la un nou tip de complement (complement prepozițional), interpretare valabilă și pentru subordonatele corespondente;

TEORIA ȘI PRACTICA ANALIZEI GRAMATICALE

- distingerea unui complement comparativ ca poziție sintactică de sine stătătoare, neinclusă în circumstanțialul de mod;
- interpretarea celui de-al doilea complement direct al verbelor bitranzitive ca fiind un complement de sine stătător (= complement secundar), interpretare valabilă și pentru subordonata corespondentă;
- distingerea în cadrul elementului predicativ suplimentar a două funcții separate (predicativul suplimentar și complementul predicativ al obiectului);
- apariția în cadrul opoziției „tranzitiv / intransitiv” a unui al treilea membru (ergativ);
- trecerea diatezei la categorii (construcții) sintactice;
- o nouă tipologie, cu mult mai complexă, a predicatului (predicat semantic / predicat sintactic / predicat al enunțării; predicat simplu / predicat complex (cu diferiți operatori)).

(De altfel, multe din aceste „noutăți” din GALR erau previzibile și așteptate, ele fiind prezente în lucrări anterioare datorate prof. univ. dr. Valeria Guțu Romalo și Gabriela Pană Dindelegan, autori principali, coordonator, respectiv responsabil al comisiei de revizie a GALR.)

Concepția teoretică de ansamblu prezentă în latura didactică a acestei cărți este preponderent cea din *Gramatica Academiei* (1963) și lucrări ulterioare situate în vecinătatea sau prelungirea acesteia, lucru de altfel lesne de înțeles.

În același timp, cartea are o personalitate a ei, una marcată de spiritul sintaxei relaționale neotradiționale clujene inițiate și profesate de aproape patruzeci de ani de regretatul profesor D.D. Drașoveanu, sintactician de mare profunzime și originalitate, profesor de excepție, printre ai cărui elevi, îmi place să spun, m-am numărat, ca de altfel majoritatea gramaticienilor clujeni, atâția câți mai sunt activi sau pur și simplu mai sunt. (De aici, numeroasele trimiteri la lucrările distinsului dascăl clujean.)

În acest perimetru, pornind de la teza „sintagmei binare” ca (singura) unitate relațională generată prin și datorită relației interlexematice, desprindem câteva *consecințe* mai importante:

a. La nivel interpropozițional, doar în aparență se constituie propozițiile (în toată extensiunea lor) ca termeni în relație. În fapt, și aici relația este tot de la termen la termen (unul dintr-o propoziție, celălalt din altă propoziție), termeni care, în funcție de statutul lor (= termen regent vs. termen subordonat), acordă propozițiilor din care fac parte calitatea de regente vs. subordonate. (În rezolvarea grilei C se operează de regulă cu „termeni regenți” în loc de „propoziții regente”.)

b. Principiul general în subordonare este exclusivitatea mijloacelor de relaționare (ori acord, ori prepoziție; ori caz (caz neprepozițional), ori prepoziție; ori conjuncție, ori aderență etc., nu și una, și alta.)

c. Din **b.** deducem un alt principiu general, și anume monosubordonarea unei funcții sintactice, monosubordonare dovedită prin existența explicită doar a câte unui relatem subordonator (prepoziție, acord, flexiune (cazuală sau modal-personală) etc.).

G.G. NEAMȚU

Excepțiile privesc sintaxa frazei și se justifică toate prin existența a două sau mai multe conective subordonatoare pentru o singură propoziție, ceea ce conduce la o dublă (multiplă) subordonare.

Dintre particularizări, avem:

- monosubordonarea numelui predicativ și a elementului predicativ suplimentar față de un nominal, nu și față de verb, indiferent de mijlocul de subordonare;
- subordonarea dativului posesiv adverbial (fără prepoziție) exclusiv unui nominal, nu și unui verb sau numai unui verb. (Verbul nu este aici un termen regent, ci doar un factor condiționant, prezent obligatoriu în structură.)
- orientarea relației, una de tip subordonator, dinspre predicat spre subiect (prin acord verbal, singurul mijloc de subordonare).

d. Elementul predicativ suplimentar realizat adjectival cu formă de nominativ-acuzativ actualizează, prin acord, în funcție de cazul termenului regent, fie un nominativ, fie un acuzativ, nu exclusiv un nominativ ca urmare a perpetuării acestui caz de la fostul nume predicativ din propoziția suprimată în procesul de generare a acestei funcții. (Excepții există, dar acestea vizează situațiile în care verbul însoțitor și condiționant este la participiu.)

La același element predicativ suplimentar, perechea acordului este flexiunea cazuală simultană în realizările substantivale (pronominale) cu formă de nominativ-acuzativ (neprepozițional), respectiv fie nominativ (prin raportare la nominativul termenului regent), fie acuzativ (prin raportare la acuzativul termenului regent).

e. Construirea numelui atributelor în așa fel încât ultimul termen (din nume) să marcheze explicit mijlocul de subordonare atunci când acesta nu este implicat univoc în numele părții de vorbire prin care se exprimă atributul.

În sfârșit, multe dintre temele tratate, fie de morfologie, fie de sintaxă, fructifică, parțial sau total, pro sau contra, unele interpretări și descrieri de orientare structuralistă și / sau cu elemente de generativism și semantică gramaticală datorate gramaticienilor din București, între care mai cu seamă Valeria Guțu Romalo și Gabriela Pană Dindelegan, la care se fac numeroase trimiteri și față de care gratitudinea noastră profesională este întregă.

Autorul

T 0 APROPO DE... ÎNTREBĂRI

0. Cel mai adesea „condamnate” și taxate drept „periculoase” în practica analizei gramaticale, ÎNTREBĂRILE se înscriu totuși printre cele mai „la îndemână” și mai des solicitate mijloace de identificare a funcțiilor sintactice și a cazurilor.

În afara tradiției în acest sens, promovată de manualele școlare, dar nu numai de ele, această situație se explică, mai mult sau mai puțin motivat, prin părerea – aproape generală până la un anumit nivel de instrucție gramaticală – că întrebările oferă mai direct și mai concret observației noastre conținutul gramatical al unei funcții sintactice.

Fără a le nega în totalitate rolul și importanța sau a încerca eliminarea lor „în bloc” dintre procedeele analizei gramaticale, se cuvin totuși făcute unele precizări, de ansamblu sau de amănunt, în legătură cu SFERA de fapte gramaticale în care utilizarea întrebărilor poate fi de ajutor, modul de lucru cu acest „instrument”, precum și greșelile generate de folosirea exclusivă a întrebărilor, de absolutizarea rolului pe care credem că îl au în identificarea funcțiilor și a cazurilor.

1. Din punctul de vedere al părții de vorbire, toate întrebările folosite în analiza gramaticală sunt formate, cum e și firesc, pe baza CUVINTELOR INTEROGATIVE.

După EXTENSIUNEA lor, deosebim două categorii de întrebări:

(1) SIMPLE – formate numai din cuvinte interogative, însoțite sau nu de prepoziții, respectiv:

(a) PRONUME interogative: *care, cine, ce, cât (câtă, câți, câte), al cătelea (a căta)*, inclusiv formele lor flexionate (*căruia, căreia, căroră, cui, câtor*) sau însoțite de prepoziții, indiferent de cazul cerut (*cu cine, despre cine, de ce, în jurul cui, datorită cui* etc.);

(b) ADVERBE interogative: *unde (încotro), când, cum, cât*, inclusiv formele cu prepoziții (*de unde, pe unde, de când, pe când* etc.);

(2) COMPUSE – formate dintr-un cuvânt interogativ (= adjectiv interogativ) și un substantiv, cu sau fără prepoziție, având într-o oarecare măsură un sens unitar și specializat, respectiv:

(a) pe bază de *ce*: *din ce cauză, din ce pricină, cu ce scop, cu ce condiție, în ce privință, ce fel de, în ce mod* etc.;

(b) pe bază de *cât*: *cât timp, câtă vreme, de câte ori, a câta oară* etc.;

(c) pe bază de *care*: *în ciuda căruia fapt*.

2. În cadrul analizei gramaticale, ÎNTREBĂRILE sunt solicitate în două situații:

(1) pentru a IDENTIFICA FUNCȚIA SINTACTICĂ a unui cuvânt în propoziție sau a unei propoziții subordonate în frază;

(2) pentru a PRECIZA CAZUL unui substantiv (substitut) în propoziție.

G.G. NEAMȚU

În realitate, întrebările „vizează” în primul rând funcțiile sintactice și, doar în măsura în care o anumită funcție se realizează exclusiv printr-o anumită formă cazuală, întrebarea funcției „contează” și pentru caz.

Că lucrurile stau așa (întrebările = substitute de funcții), nu altfel, se poate ușor dovedi prin acele limbi care nu cunosc flexiunea cazuală (= substantivul (pronumele...) nu are cazuri, nu se declină), dar, ca toate limbile, au cuvinte interogative (= întrebări) pentru diferite funcții.

În ce privește limba noastră, marea majoritate a întrebărilor indică sau, mai exact, APROXIMEAZĂ numai funcția, nu și cazul. Acest lucru trebuie în mod deosebit subliniat, pus în față ca „avertisment”, deoarece în practică nu de puține ori se interpretează greșit anumite întrebări ale funcțiilor ca – sau și ca – întrebări pentru cazuri¹.

2.1. Utilizarea întrebării pentru aflarea funcției sintactice constă, ca mecanism logic, în stabilirea, pe baza unei intuiții mai mult sau mai puțin empirice și exacte, a unui raport de echivalență (= egalitate) între întrebare (= interogativ), ca „etalon funcțional cert”, și un anumit cuvânt (construcție sau propoziție subordonată).

Această egalitate se prezintă sub forma ocupării alternative a aceleiași poziții sintactice față de partenerul de relație de către interogativ (= întrebare) și cuvântul dat (propoziția dată).

Se vede astfel că „întrebarea” din LIMBAJUL uzual se deosebește substanțial de „întrebarea” folosită în analiza gramaticală, în METALIMBAJ.

În primul caz, întrebarea se pune pentru a obține un răspuns, O INFORMAȚIE care nu se cunoaște sau presupunem că nu se cunoaște dinainte, întrucât răspunsul nu a fost formulat ca expresie înaintea întrebării. (În mod normal, răspunsul urmează întrebării, altfel, cunoscând adică răspunsul, n-are sens să mai... întrebăm.)

Dimpotrivă, întrebarea despre care discutăm, cea folosită în metalimbajul analizei gramaticale, nu se pune pentru a obține propriu-zis un răspuns concret, întrucât acesta este preexistent, se află adică explicit formulat în cuvântul însuși de analizat. Altfel spus, într-un exemplu ca *Ion s-a dus la piață.*, nu punem întrebarea „unde” pentru că nu știm „unde s-a dus”, ci pentru a obține alt tip de informație, de natură gramaticală.

Întrebările încorporează – sau credem că încorporează – anumite sensuri (logico-)gramaticale foarte generale, situate, din acest punct de vedere, în vecinătatea categoriilor gramaticale. Numărul lor, mai mare sau mai mic, în funcție de intuiție și, mai ales, de cunoștințe, exercițiu, experiență etc. în „materie” de gramatică, este relativ bine fixat în mintea celui ce analizează: *unde* pentru complementul circumstanțial de LOC, *când* pentru complementul circumstanțial de TIMP, *din ce cauză* pentru complementul circumstanțial de CAUZĂ, *ce fel de* pentru ATRIBUT etc. (În fapt este vorba de a opera cu metoda „substituției”,

¹ Vezi, pentru acestea, T 96.

TEORIA ȘI PRACTICA ANALIZEI GRAMATICALE

concepând realizarea unei funcții ca o *clasă de substituție*. Vezi, pentru acest tip de descriere a realizărilor unei funcții, GALR, II, passim.)

Odată instalate acestea în competența noastră gramaticală, credem că putem opera cu ele, „testând” diferite funcții sintactice² și punându-le etichete.

În realitate, pentru marea majoritate a cazurilor, întrebările sunt artificii, mai mult sau mai puțin, gratuite de analiză, care creează doar „iluzia” că prin ele se află funcția.

Când am formulat o întrebare cu scopul de a afla funcția sintactică a unui cuvânt dintr-un text dat, în mintea noastră există DEJA un răspuns, bun sau rău, cu privire la funcția acestui cuvânt, încât operația de alegere și potrivire a întrebării nu face decât să dubleze un raționament deja încheiat. Dacă lucrurile s-ar petrece altfel, n-am putea justifica, de exemplu, de ce, într-un exemplu ca *Ion se duce la piață.*, punem pentru *la piață* întrebarea *unde*, nu alta (*când*, *cum de ce* etc.). De altfel e firesc și logic așa, din moment ce analistul ia contact în primul rând cu ceea ce este exprimat efectiv în text, atât ca formă (parte de vorbire, caz, prepoziție etc.), cât și ca înțeles materializat în acea formă. „Prima idee” despre funcție ne-o dă deci textul concret, nicidecum întrebarea, care, cronologic și operațional, este ulterioară.

Ceea ce pare în schimb a se realiza prin întrebări sau ANUMITE întrebări, devenite în analiza gramaticală aproape „automatisme”, este VERIFICAREA funcțiilor sintactice (prin echivalența sau nonechivalența, ca poziție sintactică, a întrebării cu termenul de analizat), confirmarea sau infirmarea raționamentului anterior întrebării, în aparență simultan și inseparabil de întrebare. De aceea, în practică, prima decizie formulată verbal (= exprimată ca atare) privind funcția unui cuvânt apare de regulă după punerea întrebării.

Cât privește „proprietatea” întrebărilor de a verifica funcția, trebuie spus că aceasta caracterizează DOAR ANUMITE ÎNTREBĂRI – și de aceea în parte utile –, nu inventarul total de întrebări, însă, prin puterea obișnuinței și a analogiei, se pun întrebări la toate funcțiile, cu convingerea sau părerea că peste tot ne ajută în aceeași măsură.

Deosebim astfel două categorii:

(1) Întrebări SPECIALIZATE: toate întrebările compuse cu un substantiv (*din ce cauză*, *ce fel de*, *cât timp*, *de câte ori* etc.). Specializarea funcțională se realizează de fapt nu prin adjectivul interogativ, ci prin sensul lexical al substantivului din structură și de aceea le numim întrebări LEXICALIZATE. Prin substantivul pe care-l conțin, ele indică DIRECT (*din ce cauză* – complement circumstanțial de CAUZĂ, *cu ce scop* – complement circumstanțial de SCOP, *în ce mod* – complement circumstanțial de MOD, *cu ce condiție* – complement circumstanțial condițional, *cât timp* – complement circumstanțial de TIMP etc.)³ sau INDIRECT (*ce fel de* – ATRIBUT, *de câte ori* – complement circumstanțial de

² Vezi, pentru o descriere a unor funcții sintactice după acest procedeu, Guțu Romalo, 1973, p. 184 și urm.

³ Vezi Guțu Romalo, 1973, p. 184 și urm.

G.G. NEAMȚU

TIMP, în ce **privință** – complement circumstanțial de RELAȚIE etc.) NUMELE funcției pe care o substituie.

(2) Întrebări NESPECIALIZATE: aproape tot marele rest al întrebărilor (pe bază de *cine, ce, cum*), substitute ale foarte multor funcții. Calitatea lor de interogative aproape „pure” le face improprie pentru verificarea propriu-zisă a funcțiilor sintactice. Ele n-au cum să dezvăluie mai „clar” și mai exact funcția unui cuvânt decât cuvântul însuși. Toate informațiile privind o funcție cuprinse în întrebările de acest tip sunt cuprinse și în cuvântul de analizat, care oferă în schimb și informații în plus, inexistente la interogativ. Astfel, spre exemplu, în *Seamănă cu mine.; A venit cu trenul.; S-a spart un geam.*, e puțin probabil ca întrebările (*cu cine, cu ce, ce*) ne-ar putea spune mai clar ce funcții au cuvintele subliniate decât cuvintele înseși integrate în text. În plus, prin operația de ALEGERE a întrebării nu facem decât să verificăm dacă întrebarea respectivă este... cea bună, dacă am pus adică bine întrebarea pentru cuvântul dat.

Se poate astfel formula concluzia că e mai simplu și mai economic să analizăm direct cuvântul din text decât să facem un „ocol” pentru găsirea întrebării. Dacă totuși se folosește întrebarea, cum de regulă se procedează, trebuie avut în vedere caracterul ei de substitut polifuncțional (vezi, mai jos, 2.2.).

2.2. Între *întrebări*, ca substitute interogative, și funcții NU EXISTĂ în general O CORESPONDENȚĂ BIUNIVOCĂ, în sensul că o întrebare nu substituie întotdeauna aceeași funcție și invers, o funcție nu răspunde întotdeauna la aceeași întrebare. Această situație, „deranjantă” în analiza gramaticală, este cauzată de mai multe fapte, obiective sau subiective:

(1) Privite lucrurile în ansamblu și cantitativ, numărul cuvintelor interogative și al întrebărilor lexicalizate (compuse) formate pe baza lor este mai mic decât numărul funcțiilor sintactice cu care se operează în analiza gramaticală. (Contează la număr ca funcții și subdiviziunile atributului și complementului.)

(2) Aceeași întrebare este comună mai multor funcții sintactice (vezi, de exemplu, *ce, cum* etc.) și viceversa, aceeași funcție sintactică, în raport de un anumit înțeles și mod de construcție, răspunde la mai multe întrebări sau nu răspunde la niciuna.

(3) În practica analizei gramaticale apar adesea „incidente” cauzate de mânuirea greșită a întrebării, respectiv:

(a) neatașarea ei la un termen regent, așa-numita întrebare „fără adresă”, care are ca rezultat cel mai adesea substituirea întrebărilor *care* și *ce fel de* prin *unde, când, cum* și, de aici, interpretarea greșită a atributului drept complement;

(b) „copierea” construcției cuvântului de analizat în formularea întrebării, nescotându-se propriu-zis înțelesul funcției (vezi întrebările *la cine, de la cine, pe cine, pe ce* ș.a. pentru *unde*);

(c) punerea greșită a întrebării, respectiv *de ce* pentru *din ce cauză* (sau *cu ce scop*), *ce* pentru *de ce* (*la ce, în ce* etc.);

(d) existența unui „decalaj” de înțeles între funcție și întrebare, cum este cazul întrebării *unde* și a funcției de complement circumstanțial de scop sau

TEORIA ȘI PRACTICA ANALIZEI GRAMATICALE

inexistența unor întrebări propriu-zise pentru anumite funcții (complementul indirect în genitiv cu prepoziție, complementul consecutiv etc.).

Toate cele de mai sus ne fac să vedem în întrebări de acest fel NU un mijloc de IDENTIFICARE – VERIFICARE, ci doar de APROXIMARE, de circumscriere a unei funcții UNUI GRUP de funcții. Identificarea exactă a funcției dintr-un grup și delimitarea ei de alte poziții sintactice uzează, de la caz la caz, de alte mijloace și procedee. În ansamblu putem spune că „randamentul” întrebărilor în analiza gramaticală este scăzut.

CUPRINS

CUVÂNT-ÎNAINTE	5
PREFAȚĂ	9
T 0 APROPO DE... ÎNTREBĂRI	17
T 1 NOMINATIV (ACUZATIV) / GENITIV (DATIV)	22
T 2 NOMINATIV / ACUZATIV	27
T 3 GENITIV / DATIV	31
T 4 GENITIV <i>FĂRĂ</i> PREPOZIȚIE / GENITIV <i>CU</i> PREPOZIȚIE (G ₁ / G ₃)	35
T 5 DATIV <i>FĂRĂ</i> PREPOZIȚIE / DATIV <i>CU</i> PREPOZIȚIE (D ₁ / D ₃)	38
T 6 VOCATIV / NOMINATIV	42
T 7 VOCATIV + VOCATIV / VOCATIV + NOMINATIV	45
T 8 VOCATIV <i>FĂRĂ</i> FUNCȚIE / VOCATIV <i>CU</i> FUNCȚIE	48
T 9 DATIV POSESIV / ADJECTIV PRONOMINAL POSESIV	50
T 10 CUVINTE CU SENS TEMPORAL – <i>ADVERBE / SUBSTANTIVE</i>	55
T 11 SUBSTANTIVE / ADVERBE DERIVATE DIN SUBSTANTIVE	59
T 12 <i>LUI</i> – ARTICOL HOTĂRĂT / PRONUME PERSONAL	62
T 13 <i>UN, O</i> – NUMERAL CARDINAL / ADJECTIV NEHOTĂRĂT / ARTICOL NEHOTĂRĂT	66
T 14 <i>NIȘTE</i> – ARTICOL NEHOTĂRĂT / ADJECTIV NEHOTĂRĂT	70
T 15 <i>CEL (CEA, CEI, CELE)</i> – ARTICOL DEMONSTRATIV / PRONUME DEMONSTRATIV	71
T 16 <i>AL (A, AI, ALE)</i> – CERERE GENITIV / NU CERERE GENITIV	75
T 17 ADJECTIVE PRONOMINALE / PRONUME	80
T 18 PRONUME POSESIVE – NOMINATIV (ACUZATIV) / GENITIV (DATIV)	89
T 19 <i>AL MEU (AL TĂU ETC.)</i> – ADJECTIV PRONOMINAL POSESIV / PRONUME POSESIV	92
T 20 ADJECTIVE PRONOMINALE POSESIVE / PRONUME POSESIVE	95
T 21 <i>LUI (EI, LOR) / SĂU (SA, SĂI, SALE)</i> – PRONUME PERSONAL / ADJECTIV PRONOMINAL POSESIV	98
T 22 SINGULAR / PLURAL	101
T 23 PRONUME REFLEXIV / PRONUME PERSONAL	105
T 24 ADJECTIV <i>FĂRĂ</i> PREPOZIȚIE / ADJECTIV <i>CU</i> PREPOZIȚIE	118
T 25 ADVERB DE MOD / ADJECTIV	122
T 26 <i>NUMERALUL</i> – ATRIBUT NUMERAL ADJECTIVAL / ATRIBUT NUMERAL SUBSTANTIVAL	130
T 27 PREPOZIȚIE – IMPUNE CAZ / NU IMPUNE CAZ	136
T 28 <i>PREPOZIȚII</i> (LOCUȚIUNI PREPOZIȚIONALE) <i>CU GENITIVUL /</i> <i>ADVERBE</i> (LOCUȚIUNI ADVERBIALE)	138
T 29 <i>CONTRA (ÎMPOTRIVA...)</i> – PREPOZIȚII + GENITIV / ACUZATIV / DATIV	141
T 30 LOCUȚIUNI PREPOZIȚIONALE CU GENITIVUL / „FALSE” LOCUȚIUNI PREPOZIȚIONALE CU GENITIVUL	146
T 31 „ADVERB + <i>DE</i> ” – FORMEAZĂ LOCUȚIUNE PREPOZIȚIONALĂ / NU FORMEAZĂ LOCUȚIUNE PREPOZIȚIONALĂ	149

T 32	PREPOZIȚII EXPRIMATE / PREPOZIȚII NEEXPIMATE	152
T 33	LOCUȚIUNI PREPOZIȚIONALE / LOCUȚIUNI CONJUNCȚIONALE	155
T 34	PRONUME (ADVERBE) – <i>INTEROGATIVE</i> / <i>RELATIVE</i>	160
T 35	CUVINTE SUBORDONATOARE INTERPROPOZIȚIONALE – <i>CONJUNCȚII</i> / <i>RELATIVE</i>	162
T 36	CUVINTE SUBORDONATOARE – POZIȚIE INIȚIALĂ / POZIȚIE POSTINIȚIALĂ	165
T 37	CUVINTE SUBORDONATOARE – POZIȚIE POSTINIȚIALĂ / „FALSĂ” POZIȚIE POSTINIȚIALĂ	169
T 38	<i>SĂ</i> „SUBORDONATOR” / <i>SĂ</i> „NESUBORDONATOR”	176
T 39	<i>RELATIV</i> + PREDICAT EXPRIMAT / PREDICAT NEEXPIMAT	180
T 40	CUVINTE RELATIVE – „SUBORDONATOARE” / „NESUBORDONATOARE”	183
T 41	„REALE” LOCUȚIUNI CONJUNCȚIONALE / „FALSE” LOCUȚIUNI CONJUNCȚIONALE	186
T 42	<i>CE</i> – PRONUME / ADJECTIV / ADVERB	188
T 43	<i>CUM</i> – NUME PREDICATIV / COMPLEMENT DE MOD / ELEMENT PREDICATIV SUPLIMENTAR	192
T 44	DIN CAUZĂ CĂ / DIN CE CAUZĂ	195
T 45	CUVINTE SUBORDONATOARE INTERPROPOZIȚIONALE – SPECIALIZATE / NESPECIALIZATE	198
T 46	VERBE PREDICATIVE / AUXILIARE PREDICATIVE (I)	205
T 47	VERBE PREDICATIVE / AUXILIARE PREDICATIVE (II)	211
T 48	<i>A FI</i> – AUXILIAR DE TIMP / AUXILIAR DE DIATEZĂ / AUXILIAR PREDICATIV / PREDICATIV	216
T 49	<i>A FI</i> – AUXILIAR DE TIMP / AUXILIAR DE DIATEZĂ	220
T 50	<i>A FI</i> – PREDICATIV / AUXILIAR PREDICATIV	222
T 51	VERBE TRANZITIVE / VERBE INTRANZITIVE	228
T 52	VERBE MONOTRANZITIVE / VERBE BITRANZITIVE	232
T 53	ADVERBE PROPRIU-ZIS PREDICATIVE / ADVERBE APARENT PREDICATIVE	236
T 54	DIATEZA PASIVĂ (<i>A FI</i> + PARTICIPIU) / PREDICAT NOMINAL (<i>A FI</i> + ADJECTIV)	240
T 55	„ <i>A FI</i> + PARTICIPIU” – PREDICAT VERBAL (DIATEZA PASIVĂ) / PREDICAT NOMINAL	244
T 56	PREDICAT <i>VERBAL</i> IMPERSONAL / PREDICAT <i>NOMINAL</i> IMPERSONAL	248
T 57	NUME PREDICATIV MULTIPLU / NUME PREDICATIV + COMPLEMENT	250
T 58	<i>A FI</i> + ADJECTIVE COORDONATE / <i>A FI</i> + PARTICIPII „COORDONATE”	252
T 59	SUPIN / PARTICIPIU	255
T 60	NUME PREDICATIV / ATRIBUT	258
T 61	NUME PREDICATIV / COMPLEMENT DIRECT (NP / CD)	260
T 62	NUME PREDICATIV / COMPLEMENT CIRCUMSTANȚIAL DE MOD	263
T 63	NUME PREDICATIV / SUBIECT (NP / S)	267
T 64	PREDICATIVĂ / ATRIBUTIVĂ	270

T 65	PREDICATIVĂ / COMPLETIVĂ DIRECTĂ.....	272
T 66	PREDICATIVĂ / CIRCUMSTANȚIALĂ DE MOD	273
T 67	PREDICATIVĂ / SUBIECTIVĂ	275
T 68	CONSTRUCȚII INFINITIVALE RELATIVE / PROPOZIȚII RELATIVE	277
T 69	A RUGA + IMPERATIV / A RUGA + CONJUNCTIV	282
T 70	A PUTEA + „INFINITIV SUBIECT” / „INFINITIV COMPLEMENT DIRECT”	284
T 71	SUBIECT INCLUS / SUBIECT SUBÎNȚELES	287
T 72	SUBIECT / COMPLEMENT DIRECT (I)	290
T 73	SUBIECT / COMPLEMENT DIRECT (II).....	295
T 74	SUBIECTIVĂ / COMPLETIVĂ DIRECTĂ.....	297
T 75	ATRIBUT / COMPLEMENT.....	302
T 76	ATRIBUTUL – NUME CU DOI TERMENI / NUME CU TREI TERMENI.....	307
T 77	ATRIBUT ADJECTIVAL / ATRIBUT PARTICIPIAL	313
T 78	APOZIȚIE – NOMINATIV / ACELAȘI CAZ CU ANTECEDENTUL.....	316
T 79	ATRIBUTIVĂ / CIRCUMSTANȚIALĂ	321
T 80	COMPLEMENT INDIRECT / COMPLEMENT DIRECT (CI / CD)	324
T 81	COMPLETIVĂ INDIRECTĂ / COMPLETIVĂ DIRECTĂ (I)	329
T 82	COMPLETIVĂ INDIRECTĂ / COMPLETIVĂ DIRECTĂ (II)	331
T 83	PRONUME RELATIV – COMPLEMENT / ATRIBUT	336
T 84	ELEMENT PREDICATIV SUPLIMENTAR <i>ADJECTIVAL</i> / CIRCUMSTANȚIAL DE MOD.....	340
T 85	ELEMENT PREDICATIV SUPLIMENTAR <i>SUBSTANTIVAL</i> / COMPLEMENT DIRECT (CIRCUMSTANȚIAL DE MOD)	344
T 86	<i>GERUNZIUL</i> – FUNCȚIE CIRCUMSTANȚIALĂ NEMODALĂ / FUNCȚIE CIRCUMSTANȚIALĂ MODALĂ	347
T 87	<i>ADVERB DE MOD</i> – CIRCUMSTANȚIAL DE MOD / COMPLEMENT DIRECT	350
T 88	CIRCUMSTANȚIALĂ DE SCOP / CIRCUMSTANȚIALĂ DE LOC.....	352
T 89	CIRCUMSTANȚIAL DE SCOP / CIRCUMSTANȚIAL DE LOC.....	354
T 90	CIRCUMSTANȚIAL DE LOC / COMPLEMENT DIRECT	357
T 91	CIRCUMSTANȚIAL DE LOC / COMPLEMENT INDIRECT PREPOZIȚIONAL	359
T 92	CAUZALĂ / FINALĂ.....	362
T 93	<i>INTERIECȚII</i> CARE CER – COMPLETIVE DIRECTE / CIRCUMSTANȚIALE FINALE.....	364
T 94	SUPERLATIV RELATIV / SUPERLATIV ABSOLUT	366
T 95	<i>NU</i> – CU VERB SUBÎNȚELES / FĂRĂ VERB SUBÎNȚELES	370
T 96	CAZURI <i>CU</i> ÎNTREBĂRI / CAZURI <i>FĂRĂ</i> ÎNTREBĂRI	373
T 97	PROPOZIȚII PRECEDATE / NEPRECEDATE DE CELE DOUĂ PUNCTE	377
T 98	ENUMERARE DETERMINATIVĂ / ENUMERARE EXPLICATIVĂ.....	381
T 99	COORDONAREA PRIN <i>CI</i> – FĂRĂ SUBÎNȚELEGERE / CU SUBÎNȚELEGERE.....	385
*T 100	ÎN PROBLEMA RELATIVELOR <i>CUMULANTE</i>	389
*T 101	INTEROGATIVE – POZIȚIE LINEARĂ (= FUNCȚIE ÎN INTEROGATIVĂ) / POZIȚIE STRUCTURALĂ (= FUNCȚIE ÎN NEINTEROGATIVĂ)	394

T 102	RELATIVE – POZIȚIE LINEARĂ (= FUNCȚIE ÎN RELATIVĂ) / POZIȚIE STRUCTURALĂ (FUNCȚIE ÎN „NERELATIVĂ”).....	401
T 103	PRINCIPALE / FALSE PRINCIPALE	406
*T 104	FUNȚII COMPARATIVE / FUNȚII ÎN CONSTRUCȚIE COMPARATIVĂ	414
*T 105	CONJUNCȚII <i>COORDONATOARE</i> / ADVERBE <i>NECOORDONATOARE</i>	419
T 106	ÎN PROBLEMA GRUPĂRILOR „AUXILIAR PREDICATIV LA MOD NEPERSONAL + NUME PREDICATIV”	424
T 107	Câteva cuvinte despre GRILE și rezolvarea acestora	433
T 108	MORFOSINTAXA PROPOZIȚIEI. Grila A.....	437
T 109	MORFOSINTAXA PROPOZIȚIEI. Grila B.....	458
T 110	SINTAXA FRAZEI. Grila C	472
	BIBLIOGRAFIE	497